

KOMMUNLEDNINGSKONTOR KLK

Utredningsenheten

Lena Lindegren

Bilaga 2

Rapportering av arbetet med kombinationsutbildningar inom svenska för invandrare (sfi)

Bakgrund

I den politiska inriktningen för Täby kommun under mandatperioden 2019-2022 gavs uppdragen att vuxenutbildning och svenska för invandrare (sfi) inte längre ska vara två separata spår samt att vuxenutbildning och svenska för invandrare ska utformas så att de kan kombineras med yrkesutbildning, så kallade kombinationsutbildningar. På gymnasie- och näringslivsnämndens sammanträde den 20 februari 2019, gavs utbildningschefen följande utredningsuppdrag: *gymnasie- och näringslivsnämnden ger utbildningschefen i uppdrag att ta fram förutsättningar för hur svenska för invandrare kan kombineras med yrkesutbildning med syfte att göra vägen till egen försörjning så effektiv som möjligt.* Den 16 oktober 2019 fick nämnden en delrapportering av uppdraget och den 20 februari 2020 föredrogs slutrapporten.

Av slutrapporten framgick bland annat att det var ett relativt lågt antal elever som valt att läsa en kombinationsutbildning och en låg andel av dessa som fullföljde utbildningen de påbörjat. Mot bakgrund av denna information fastslog nämnden att utvecklingsarbetet för att bland annat möjliggöra en högre genomströmning och god kvalitet i kombinationsutbildningarna behövde fortsätta och fördjupas. Exempelvis genom insatser avseende avtalsöversyn, avtalsuppföljning och i dialog med utbildningsanordnare samt i nära samarbete med arbetslivet. Sedan dess har därför kommunerna som ingår i Vux Norrort¹, tillsammans med anslutna utbildningsanordnare, arbetat för att utveckla utbildningarna. Detta arbete har resulterat i en överenskommelse med ett antal punkter som syftar till att möjliggöra att fler inom målgruppen söker sig till utbildningarna, en högre genomströmning samt utbildningar som håller en god kvalitet.²

¹ Kommunerna Täby, Danderyd, Vallentuna, Vaxholm, Österåker, Upplands Väsby, Sollentuna och Solna bildar tillsammans gruppen Vux Norrort och har ett gemensamt samverkansavtal avseende auktorisationssystem för att erbjuda kommunernas invånare vuxenutbildning. Samarbetet syftar till att höja måluppfyllelsen, anpassa utbildningen efter arbetsmarknadens behov, effektivisera administrationen och uppföljningen, skapa gemensamma processer samt att skapa goda förutsättningar för vidareutveckling av vuxenutbildningen.

² Överenskommelsen var med som bilaga vid den rapportering om kombinationsutbildningarna som gjordes i december 2020.

I samband med att Handlingsplanen för stärkt integration beslutades av gymnasie- och näringslivsnämnden i februari 2020, bestämdes att arbetet med att utveckla kombinationsutbildningarna inom sfi skulle återrapporteras till nämnden halvårsvis (mars och september), samtidigt som arbetet med handlingsplanen återrapporteras. Detta har också gjorts och i september 2021 var den senaste återrapporeringen. I mars 2022 är det sista rapporteringstillfället för arbetet med Handlingsplanen för stärkt integration, och därmed också den sista särskilda återrapporeringen av arbetet med kombinationsutbildningar inom sfi.

Kort om kombinationsutbildningar inom sfi

En kombinationsutbildning ger individen en möjlighet att lära sig ett yrke samtidigt som den får utveckla sig i det svenska språket. Alla utbildningar innehåller både praktik och teoretiska sfi-kurser som är anpassade efter svenskan som används i det yrke som studeras.

Undervisningen sker på dagtid och bedrivs på heltid, vilket motsvarar ungefär 25 timmar i veckan. Utöver de timmarna behöver eleven lägga tid på egenstudier. Längden på utbildningen beror på vilket yrke som personen studerar till. Utbildningarna riktar sig till sfi-elever som har nått till studieväg 2c.³

Inom Vux Norrort erbjuds även grundläggande kombinationsutbildningar som riktar sig till elever som är klara med sina sfi-studier. Eleverna startar då på en grundläggande nivå, vilket motsvarar svenska i grundskolan.

Återrapporering mars 2022

Under 2021 har det varit fokus på att arbeta med implementering och uppföljning av den tidigare nämnda överenskommelsen mellan Vux Norrort och utbildningsanordnarna. Vux Norrort har delat in arbetet med uppföljning och dialog med anordnarna så att varje rektor har ett så kallat kontaktansvar med ett antal anordnare. De anordnare som erbjuder just kombinationsutbildningar inom sfi finns samtliga inom rektorerna för Täby, Sigtuna och Solna kommuns kontaktansvar. Det har förts samtal med samtliga fyra anordnare som tillsammans erbjuder sex olika utbildningar i syfte att följa upp hur den nya överenskommelsen om kombinationsutbildningar inom sfi har tillämpats. Av de dialoger och samtal som har

³ Inom sfi finns det fyra kurser (A, B, C och D) och tre studievägar (1, 2 och 3). Alla studievägar är sammanhållna och målgruppsanpassade. Studieväg 1 riktar sig till elever som har kort eller ingen skolbakgrund. Inom studieväg 1 finns kurserna A, B, C och D. Studieväg 2 riktar sig till elever vars skolbakgrund är mindre omfattande än motsvarande svensk gymnasieskola. Inom studieväg 2 finns kurserna B, C och D. Studieväg 3 vänder sig till de elever vars skolbakgrund motsvarar svensk gymnasieskola eller som har deltagit i högskolestudier. Inom studieväg 3 finns kurserna C och D.

genomförts under 2021 kan de ansvariga rektorerna konstatera att överenskommelsen används och följs av dessa utbildningsanordnare. Ytterligare samtal kommer att genomföras med utbildningsanordnarna allteftersom utbildningsblocken genomförs för att få en djupare bild av hur överenskommelsen tillämpas. I takt med att antalet anordnare som erbjuder kombinationsutbildningar inom sfi ökar kommer dialog att föras även med dessa.

Inom Vux Norrort har det beslutats att samma överenskommelse som tagits fram för anordnarna av kombinationsutbildningar inom sfi, ska tas fram även för grundläggande kombinationsutbildningar. Samtal pågår med utbildningsanordnarna och ambitionen är att en färdig överenskommelse för grundläggande kombinationsutbildningar ska vara på plats i augusti 2022. Kunskapscenter Nordost (KCNO)⁴ ansöker om statsbidraget Yrkesvux kombination, för att finansiera kombinationsutbildningarna. Stödjande insatser är numera ett krav för att få erhålla detta statsbidrag och där har anordnarna som erbjuder grundläggande kombinationsutbildningar hittills inte kunna leva upp till det kravet. Genom ett gemensamt ramverk där det finns krav på stödjande insatser även för kombinationsutbildningar inom den grundläggande vuxenutbildningen, kan också dessa framöver omfattas av rätten till detta statsbidrag.

Enligt överenskommelsen för kombinationsutbildningar inom sfi, ska en anordnare signalera till rektorn för KCNO när det blir tydligt att en elev som påbörjat en kombinationsutbildning saknar de språkkunskaper som krävs för att kunna klara ett godkänt betyg. I dessa fall kan utbildningen behöva avbrytas, vilket oftast har skett i orienteringskursen som ligger innan själva utbildningen startar. Utbildningen avbryts för att ge eleven en möjlighet att fördjupat koncentrera sig på att skaffa sig tillräckligt bra kunskaper i det svenska språket genom att läsa endast sfi. För att därefter, när kunskaperna i svenska är tillräckligt starka, kunna återgå till att söka en kombinationsutbildning. Beslutet om att en elev inte ska få fortsätta en kombinationsutbildning fattas formellt av rektorn för KCNO efter en dialog med berörd anordnare som i sin tur har haft en pågående dialog med eleven om detta.

Ambitionen måste vara att inte behöva hamna i ett läge där en utbildning behöver avbrytas vilket inte är gynnsamt för någon part. Det har därför skett ett arbete för att åstadkomma en mer gedigen kartläggning av elevens förutsättningar innan utbildningen påbörjas så att elever som inte har förmågan att klara av utbildningen istället fokuserar på att införskaffa sig de nödvändiga språkkunskaper som krävs för en kombinationsutbildning inom sfi. Detta utvecklingsarbete med tidig kartläggning har

⁴ KCNO är ett kommunsamarbete för vuxenutbildning. I samarbetet ingår Täby, Danderyd, Vallentuna, Vaxholm samt Österåker.

inneburit att det sedan förra rapporteringen inte är någon elev som har tvingats avbryta sin utbildning.

Det är i nuläget 19 elever från Täby som läser någon form av kombinationsutbildning.

Arbete framåt

Det Vux Norrort ser behöver prioriteras framöver, och som utbildningsanordnarna också själva uttryckt att de önskar hjälp med, är att ytterligare stärka arbetet med att förtydliga för eleverna vad som krävs av dem under en kombinationsutbildning. Här är arbetet med fördjupad kartläggning som införts en viktig del i arbetet. En insats kan vara att återinföra nivåtester för att säkra att eleverna ligger på rätt språknivå innan utbildningen påbörjas. Verksamheten ser också att utbildningsanordnarna behöver utveckla arbetet med att motivera de elever som inte vill eller kan genomföra det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) på det sätt som förväntas. Elevernas deltagande i APL har också till viss del påverkats av att vissa verksamheter inom exempelvis vård och omsorg kräver vaccinationsintyg, vilket inte alla studerande kan visa upp. Ett resultat av detta är att eleverna inte kan fullfölja sin utbildning. Utbildningsanordnarna arbetar här aktivt med att förklara konsekvenserna och motivera eleverna.

Vad gäller utvecklingsarbetet med ett gemensamt ramverk även för den grundläggande kombinationsutbildningen så fortsätter det under våren 2022 med målet att överenskommelsen ska kunna tillämpas från augusti 2022. Uppföljning kommer att ske även med dessa anordnare för att säkerställa att de arbetar efter punkterna i överenskommelsen, där en tidig och gedigen kartläggning är en viktig del. Att införa ett *gemensamt* kartläggningsmaterial inom orienteringskurserna kan sedan vara ett ytterligare steg att ta tillsammans med anordnarna.

Ett annat prioriterat område är att försöka motivera fler utbildningsanordnare att starta upp kombinationsutbildningar och också gärna inom fler yrkesområden. Genom att fokusera även på grundläggande kombinationsutbildningar är prognosen att antalet anordnare kommer att öka och möjligtvis kan även ett bredare utbud bli en effekt av detta. Ansvariga rektorer inom Vux Norrort avser också att anordna träffar för utbildningsanordnarna i syfte att diskutera utbildningarna och för att kunna delge varandra goda exempel.

Ytterligare ett utvecklingsområde är marknadsföringen av kombinationsutbildningarna, bland annat genom förbättrad och förtydligad information på kommunernas och KCNO:s hemsidor samt genom deltagande i olika

mässor. Genom etableringen av ett lärcenter⁵ och högre krav på utbildningsplikt⁶ kommer dialoger med eleverna kring vidare studier att förekomma i högre utsträckning. KCNO:s vägledare informerar om möjligheten att läsa en kombinationsutbildning och information framgår också av utbildningskatalogen. Det finns även en ambition att inom Vux Norrort ta fram en informationsvideo om möjligheten att läsa en kombinationsutbildning.

⁵ Med lärcentrum avses i förordning (2017:1303) en verksamhet som organiseras av en eller flera kommuner och där den studerande erbjuds stöd i sitt lärande från lärare och annan personal samt ges möjlighet att möta andra studerande. Lärcentrum kan vara tillgängliga för studier inom kommunal vuxenutbildning, yrkeshögskola, universitet och högskola eller andra utbildningsformer. Huvudmän kan ansöka om statsbidrag till insatser för att utveckla ett nytt eller befintligt lärcentrum.

⁶ Utbildningsplikten innebär att alla nyanlända som tar del av Arbetsförmedlingens etableringsinsatser, och som bedöms vara i behov av utbildning för att kunna komma i arbete, kan anvisas att söka och ta del av utbildning, annars kan ersättningen dras in. En nyanländ som har kort utbildning och som därför inte bedöms kunna komma i arbete under sin tid i Arbetsförmedlingens etableringsprogram ska i huvudsak ägna sig åt utbildning. Om en nyanländ däremot bedöms ha förutsättningar för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden ska insatser sättas in för att matcha individen till arbete, på samma sätt som tidigare.